ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

๑. ความพิสดารว่า ภิกษุสองพันรูป ย่อมฉันในเรือนของอนาถบิณฑิกเศรษฐีในกรุงสาวัตถีทุก ๆ วัน ในเรือนของนางวิสาขามหาอุบาสิกาก็เหมือนกัน ฯ ก็บุคคลใด ๆ ในกรุงสาวัตถี เป็นผู้ประสงค์จะถวายทาน บุคคลนั้น ๆ ต้องได้โอกาสของท่านทั้ง ๒ นั้นก่อนแล้ว จึงทำได้ ฯ ถามว่า เพราะเหตุไร ฯ ตอบว่า เพราะคนทั้งหลายถามว่า ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี หรือนางวิสาขา มายังโรงทานของท่านแล้วหรือ เมื่อเขาตอบว่า ไม่ได้มา ย่อมติเตียนแม้ทานอันบุคคลสละทรัพย์ตั้งแสนแล้วทำว่า นี่ชื่อว่าทานอะไร ฯ เพราะท่านทั้ง ๒ นั้น ย่อมรู้จักความชอบใจของภิกษุสงฆ์และกิจอันสมควรแก่ภิกษุสงฆ์ ฯ เมื่อท่านทั้ง ๒ นั้นอยู่ พวกภิกษุย่อมฉันได้ตามพอใจทีเดียว ฯ เพราะฉะนั้น คนที่ประสงค์จะถวายทานทั้งหมด จึงพาท่านทั้ง ๒ นั้นไป ฯ ท่านทั้ง ๒ นั้น ย่อมไม่ได้เพื่อจะอังคาสภิกษุทั้งหลายในเรือนของตน ด้วยประการฉะนี้ ฯ แต่นั้น นางวิสาขาเมื่อใคร่ครวญว่า ใครหนอแล จักดำรงอยู่ในตำแหน่งของเรา แล้วเลี้ยงดูภิกษุสงฆ์ เห็นธิดาของบุตรแล้ว จึงตั้งนางไว้ในตำแหน่งของตน ฯ นางอังคาสภิกษุสงฆ์ในเรือนของนางวิสาขานั้น ฯ แม้อนาถปิณฑิกเศรษฐี ก็ตั้งธิดาคนโตนามว่ามหาสุภัททาไว้ ฯ ก็ นางทำการขวนขวาย (ช่วยงาน) แก่ภิกษุทั้งหลายอยู่ ฟังธรรมไปด้วย เป็นพระโสดาบัน ได้ไปสู่สกุลสามีแล้ว ฯ แต่นั้น อนาถบิณฑิกเศรษฐี ก็ตั้งนางจุลลสุภัททา (แทน) ฯ แม้นาง ก็ทำอยู่อย่างนั้นเหมือนกัน เป็นพระโสดาบันแล้ว ก็ไปสู่สกุลสามี (เช่นกัน) ฯ ต่อมา อนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ตั้งธิดาคนเล็ก นามว่าสุมนาเทวี (แทน) ฯ

๒. ก็ นางสุมนาเทวีนั้น ฟังธรรมแล้ว บรรลุสกทาคามิผล (ทั้งที่) ยังเป็นกุมาริกา (เด็กรุ่นสาว) อยู่เลย กระสับกระส่ายด้วยความไม่สบาย เห็นปานนั้น อดอาหาร อยากพบบิดา จึงให้เชิญบิดามา ฯ ท่านเศรษฐีนั้น พอได้ยินข่าวของธิดานั้นในโรงทานแห่งหนึ่ง จึง (รีบ) มาแล้วพูดว่า เป็นอะไรไปหรือแม่นางสุมนา ฯ ธิดานั้นตอบว่า อะไรเล่า น้องชาย ฯ (บิดา) เพ้อไปหรือแม่คุณ ฯ (ธิดา) มิได้เพ้อนะ น้องชาย ฯ (บิดา) เจ้ากลัวหรือ แม่คุณ ฯ (ธิดา) มิได้กลัว น้องชาย ฯ ก็ นาง พอกล่าวได้เพียงเท่านี้เท่านั้น ได้เสียชีวิตลงแล้ว ฯ อนาถบิณฑิกเศรษฐี นั้น แม้เป็นพระโสดาบัน ก็ไม่สามารถที่จะอดกลั้นความเศร้าโศกอันเกิดขึ้นในธิดาได้ ให้ทำการปลงศพธิดาแล้ว ร้องไห้ ไปสู่สำนักพระบรมศาสดาแล้ว เมื่อพระพุทธองค์ตรัส (ถาม) ว่า คฤหบดี ทำไมท่านจึงมีทุกข์ เสียใจ มีน้ำตานองหน้า ร้องไห้ มาแล้วเล่า จึงกราบทูลว่า นางสุมนาเทวี ธิดาของข้าพระองค์ เสียชีวิตแล้ว พระเจ้าข้า ฯ (พระบรมศาสดา) เมื่อเป็นเช่นนั้น เหตุไร ท่านจึงเศร้าโศก ความตายเป็นสิ่งที่เป็นไปโดยส่วนเดียวแก่สรรพสัตว์ มิใช่หรือ ฯ(เศรษฐี) ข้าพระองค์ทราบความจริงข้อนั้น พระเจ้าข้า แต่ธิดาของข้าพระองค์ ผู้เพียบพร้อมด้วยหิริและโอตตัปปะ เห็นปานนี้ ในเวลาใกล้ตาย นาง ไม่สามารถตั้งสติไว้ได้เลย พร่ำเพ้อ ตายไปแล้ว เพราะเหตุนั้น โทมนัส มีประการมิใช่น้อย จึงบังเกิดแก่ข้าพระองค์ ฯ (พระบรมศาสดา) มหาเศรษฐี ก็นางพูดอะไรเล่า ฯ (เศรษฐี) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์เรียกนางว่า เป็นอะไรหรือ แม่นางสุมนา ทีนั้น นางก็กล่าวกะข้าพระองค์ว่า อะไรเล่า น้องชาย แต่นั้น เมื่อข้าพระองค์กล่าวว่า เพ้อไปหรือ แม่คุณ ก็ตอบว่า มิได้เพ้อ น้องชาย เมื่อข้าพระองค์ถามว่า เจ้ากลัวหรือ แม่คุณ ก็ตอบว่า มิได้กลัว น้องชาย พอกล่าวได้เพียงเท่านี้ ก็ได้เสียชีวิตลงแล้ว ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. สาวตฺถิยํ หิ เทวสิกํ อนาถปิณฺฑิกสฺส เคเห เทฺว ภิกฺขุสหสฺสานิ ภุญฺชนฺติ ตถา วิสาขาย มหาอุปาสิกาย ฯ สาวตฺถิยญฺจ โย โย ทานํ ทาตุกาโม โหติ โส โส เตสํ อุภินฺนํ โอกาสํ ลภิตฺวาว กโรติ ฯ กึการณาติ ฯ ตุมฺหากํ ทานคฺคํ อนาถปิณฺฑิโก วา วิสาขา วา อาคตาติ ปุจฺฉิตฺวา นาคตาติ วุตฺเต สตสหสฺสํ วิสฺสชฺเชตฺวา กตทานมฺปิ กึ ทานํ นาเมตนฺติ ครหนฺติ ฯ อุโภปิ หิ เต ภิกฺขุสงฺฆสฺส รุจิญฺจ อนุจฺฉวิกกิจฺจานิ จ ชานนฺติ ฯ เตสุ วิหรนฺเตสุ ภิกฺขู จิตฺตานุรูปเมว ภุญฺชนฺติ ฯ ตสฺมา สพฺเพ ทานํ ทาตุกามา เต คเหตฺวา คจฺฉนฺติ ฯ อิติ เต อตฺตโน ฆเร ภิกฺขู ปริวิสิตุํ น ลภนฺติ ฯ ตโต วิสาขา โก นุ โข มม ชาเน ฐตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ ปริวิสิสฺสตีติ อุปธาเรนฺตี ปุตฺตสฺส ธีตรํ ทิสฺวา ตํ อตฺตโน ชาเน ฐเปสิ ฯ สา ตสฺสา นิเวสเน ภิกฺขุสงฺฆํ ปริวิสติ ฯ อนาถปิณฺฑิโกปิ มหาสุภทฺทํ นาม เชฏฺฐธีตรํ ฐเปสิ ฯ สา หิ ภิกฺขูนํ เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตี ธมฺมํ สุณนฺตี โสตาปนฺนา หุตฺวา ปติกุลํ อคมาสิ ฯ ตโต จุลฺลสุภทฺทํ ฐเปสิ ฯ สาปิ ตเถว กโรนฺตี โสตาปนฺนา หุตฺวา ปติกุลํ คตา ฯ อถ สุมนาเทวี นาม กนิฏฺฐธีตรํ ฐเปสิ ฯ

๒. สา ปน ธมฺมํ สุตฺวา สกทาคามิผลํ ปตฺวา กุมาริกา ว หุตฺวา ตถารูเปน อผาสุเกน อาตุรา อาหารุปจฺเฉทํ กตฺวา ปิตรํ ทฏฺฐุกามา หุตฺวา ปกฺโกสาเปสิ ฯ โส เอกสฺมึ ทานคฺเค ตสฺสา สาสนํ สุตฺวาว อาคนฺตฺวา กึ อมฺม สุมเนติ อาห ฯ สา ปิตรํ อาห กึ กนิฏฺฐภาติกาติ ฯ วิปฺปลปสิ อมฺมาติ ฯ น วิปฺปลปามิ กนิฏฺฐภาติกาติ ฯ ภายสิ อมฺมาติ ฯ น ภายามิ กนิฏฺฐภาติกาติ ฯ เอตฺตกํ วตฺวาเยว ปน สา กาลมกาสิ ฯ โส โสตาปนฺโนปิ สมาโน เสฏฺฐี ธีตริ อุปฺปนฺนโสกํ อธิวาเสตุํ อสกฺโกนฺโต ธีตุ สรีรกิจฺจํ กาเรตฺวา โรทนฺโต สตฺถุ สนฺติกํ คนฺตฺวา กึ คหปติ ทุกฺขี ทุมฺมโน อสฺสุมุโข รุทมาโน อาคโตสีติ วุตฺเต ธีตา เม ภนฺเต สุมนาเทวี กาลกตาติ อาห ฯ อถ กสฺมา โสจสิ

นนุ สพฺเพสํ เอกสิกํ มรณนฺติ ฯ ชานาเมตํ ภนฺเต เอวรูปา ปน เม หิโรตฺตปฺป-สมฺปนฺนา ธีตา สา มรณกาเล สตึ ปจฺจุปฏฺฐาเปตุ อสกฺโกนฺตี วิปฺปลปมานา มตา เตน เม อนปฺปกํ โทมนสฺสํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ กึ ปน ตาย กถิตํ มหาเสฏฺฐีติ ฯ อหํ ตํ ภนฺเต กึ อมฺม สุมเนติ อามนฺเตสึ อถ มํ อาห กึ กนิฏฺฐภาติกาติ ตโต วิปฺปลปสิ อมฺมาติ วุตฺเต น วิปฺปลปามิ กนิฏฺฐภาติกาติ ภายสิ อมฺมาติ น ภายามิ กนิฏฺฐภาติกาติ เอตฺตกํ วตฺวา กาลมกาสีติ ฯ